

Semmelweis Egyetem Fogorvostudományi Kar

Fogászati és Szájsebészeti Oktató Intézet

igazgató: Dr. Kivovics Péter egyetemi docens

<http://semmelweis-egyetem.hu/fszoi/>

<https://www.facebook.com/fszoi>

Szociális otthonban élő gerontológiai ellátást igénylő páciensek fogászati gondozásának lehetőségei

Témavezető: Dr. Kivovics Péter egyetemi docens

Készítette: Kléner Viktória FOK V./5.

Semmelweis Egyetem Fogorvostudományi Kar

Fogászati és Szájsebészeti Oktató Intézet

Az időskor definíciója

- Öregedés: fiziológias folyamat, irreverzibilis folyamatok összessége
- Időskor:
 - ❖ Naptári vagy kronológiai életkor
 - ❖ Biológiai életkor
 - ❖ Pszichológiai életkor
 - ❖ Szociális életkor
- Egészségügyi Világszervezet:
 - ❖ Középkor: 45-59 év
 - ❖ Idősödő kor: 60-74 év
 - ❖ Idős kor: 75-89 év
 - ❖ Agg kor: 90 év felett
 - ❖ Matuzsálemi kor: 100 év felett

Székács B: Geriátria- az időskor gyógyászata. Semmelweis Kiadó, Budapest, 2005

Fejérdy P, Nagy G, Orosz M: Gerosztomatológia- az időskor fogászata. Semmelweis Kiadó, Budapest, 2007

http://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CC8QFjAA&url=http%3A%2F%2Fseniorcenter.hu%2Fletoltheto-anyagok%2Fdoc_download%2F58-egeszseges-idskor.html&ei=cJw4Uqf2G4TJswaSjoD4Aw&usq=AFQjCNFXPHVPIOhVH73YCQLgXsC1YsrfFQ&sig2=RrA_rdhXJ8awgnZPunDrAg

http://vizsgazz.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=743%3A11tetel&catid=83%3Amuvelodesszervezo-tetelek&Itemid=96

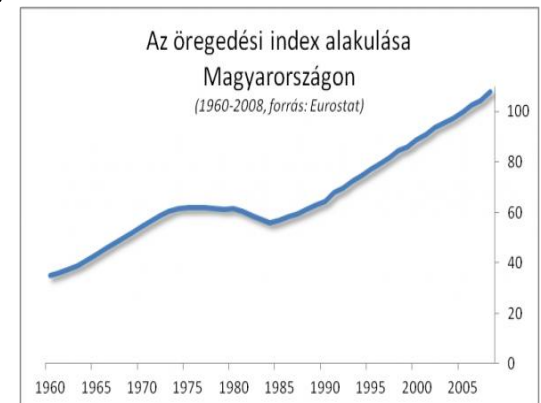
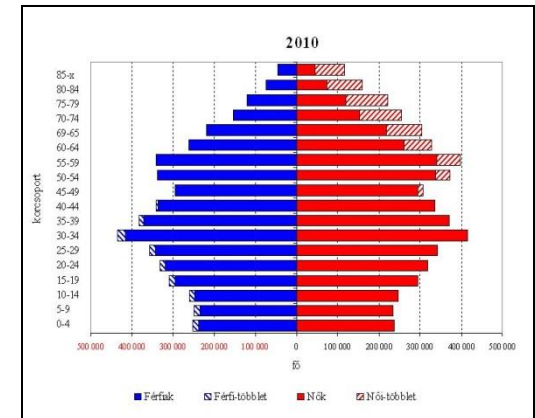
http://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CC8QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.szmm.gov.hu%2Fdownload.php%3Fctag%3Ddownload%26docID%3D20879&ei=Jp44UuTYN8Ltswa5wYGgBQ&usq=AFQjCNF2X0Tc6tZk4ZOPzyW3omx_iPD5_g&sig2=qlq_YL4BdEEFpcAwvx61Ow

Időskorúakkal foglalkozó tudományterületek

- „Gerohigiéné” : „az értékes életminőségű öregkor biztosításával foglalkozik.”
- Gerontológia: öregedés és az időskor fiziológiás változásait vizsgálja
- Gerontológiai demográfia: idősek aránya a népesség körében
- Szociális gerontológia: időskorúak és a társadalom kölcsönhatásait, viszonyait kutatja
- Geriátria (idősgyógyászat): öregedéssel kapcsolatos betegségek gyógyításával foglalkozik

Demográfia

- XXI. század- az őszülő évszázad: népességrobbanás, élettartam és idősök részarányának növekedése
- 2050-re: 10-12 milliárd lakos várható a Földön
- Születéskor várható átlagos élettartam (2011):
 - ❖ Európa: nő: 83,2 év, férfi: 77,4 év
 - ❖ Magyarország: nő: 78,7 év, férfi: 71,2 év

Szociális jellegzetességek

1. „Klasszikus” családmódel szétesése

2. Idős emberek elmagányosodása, önmagába fordulása

3. Korosodó egyén alkalmazkodási, beilleszkedési zavarai

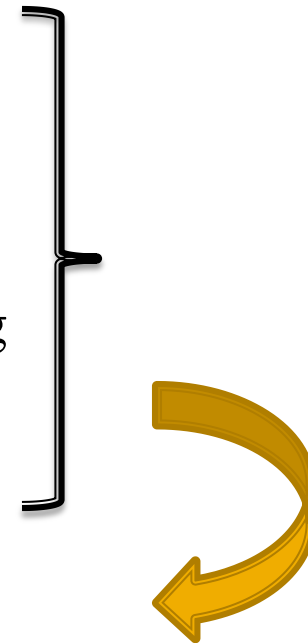
4. „Függőség” → segítségnyújtás szükséges

Társadalom számára megoldásra váró problémák

Időskorban leggyakrabban előforduló általános betegségek

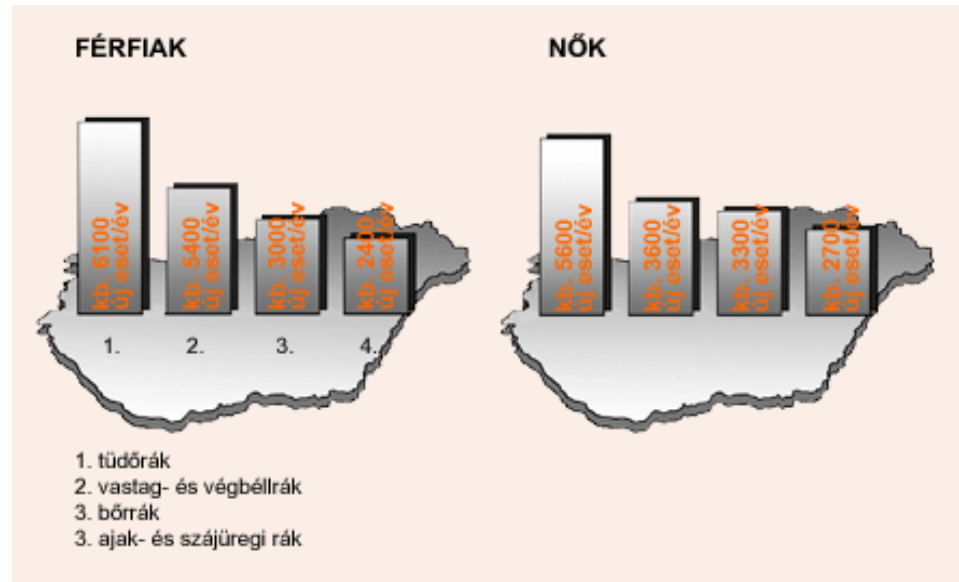
- Idősödő szervezet: alkalmazkodási képesség csökken, szervek és szervrendszerek működése hanyatlásnak indul
- I. Cardiovascularis betegségek
- II. Malignus megbetegedések
- III. Mozgásszervi és rheumatológiai kórképek
- IV. 2-es típusú cukorbetegség
- V. Vesefunkció romlása-időskori veseelégtelenség
- VI. Mentális hanyatlás, demencia, Alzheimer-kór
- VII. Érzékszervek romlása

Geriátria fontossága

Szájüregi rák

- Gyakori előfordulás jelentős egészségügyi probléma
- Kor előrehaladtával a daganatos kórképek száma növekvő tendenciát mutat
- Etiológia: dohányzás, alkoholfogyasztás, rossz szájhygiéne, vírusok, alultápláltság, immunszuppresszív állapotok, gombás fertőzések
- Praecancerosus laesiók:
 - ❖ Leukoplakia,
 - ❖ Erythroplakia
- Praecancerosus állapotok:
 - ❖ Lichen oris
 - ❖ Cheilitis actinica chronica
 - ❖ Cheilitis glandularis
 - ❖ Cornu cutaneum
 - ❖ Keratoacanthoma
 - ❖ Sideropenia
- Prevenció: primer, secunder, terciar

Fejérdy P, Nagy G, Orosz M: Gerosztomatológia- az időskor fogászata. Semmelweis Kiadó, Budapest, 2007

Nagy G, Fejérdy P: Orális diagnosztika. Medicina Könyvkiadó Zrt., Budapest, 2011

Sonkodi I: Orális és maxillofaciális medicina. Semmelweis Kiadó, Budapest, 2006.

Szabó Gy: Szájsebészet, maxillofaciális sebészet. Semmelweis Kiadó, Budapest, 2004

<http://www.springmed.hu/cornides/tenyek3.htm>

http://aok.pte.hu/docs/phd/file/dolgozatok/2011/Szanto_Ildiko_PhD_dolgozat.pdf

Gerosztomatológia

- Gero= öreg stomatologia=szájüregi betegségekkel foglalkozó tudományág → időskor fogászata
 - ❖ Szájüregi elváltozások
 - ❖ Fogak megbetegedései
 - ❖ Kóros folyamatok gyógyítása
- 2020-ra becslések szerint a fogorvosi rendelők minden 3-4. páciense időskorú lesz

Fogászati epidemiológia

- Epidemiológia: egészségi állapot, betegségek előfordulása és gyakorisága, kockázati tényezők
- Fogászati epidemiológia: egészséges és kóros állapotok gyakorisága
- Leggyakoribb szájüregi elváltozások: caries, parodontopathia, szájüregi rák
- Időskor:
 - ❖ Jelentős foghiány
 - ❖ Gyökércaries, secunder caries
 - ❖ Parodontalis betegségek
 - ❖ Nyálmirigy involutio
 - ❖ Nyálkahártya-megbetegedések
 - ❖ Állcsont atrophia
 - ❖ TIM arthrosis
 - ❖ Fogak elszíneződése
 - ❖ Nagyfokú fogkopás

Fejérdy P, Nagy G, Orosz M: Gerosztomatológia- az időskor fogászata. Semmelweis Kiadó, Budapest, 2007

Fazekas Á: Megtartó fogászat és endodoncia. Semmelweis Kiadó, 2006

Gera I: Parodontológia. Semmelweis Kiadó, Budapest, 2009

Nagy G, Fejérdy P: Orális diagnosztika. Medicina Könyvkiadó Zrt., Budapest, 2011

http://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=4&ved=0CD0QFjAD&url=http%3A%2F%2Fusers1.ml.mindenkilapja.hu%2Fusers%2Fszocmester2008%2Fuploads%2Ffe_ismeretek_Epidemiologia.ppt&ei=g_o5UiXyD4fHtAaj_IHAAQ&usq=AFOjCNH16SBK97IMnpQhdE9KCTMxC3EbIq

Szociális ellátás fogalma és szinterei

- XXI. század: idős generáció függősége, rászorultsága jellemző
- Szociális ellátási rendszer: megélhetési zavar esetén segítségnyújtás

Két szintere:

Alapellátás

Falugondnoki/tanyagondnoki szolgáltatás
Étkeztetés
Családsegítés
Házi segítségnyújtás
Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás
Közösségi ellátások
Nappali ellátás
Támogató szolgáltatás
Utcai szociális munka

Szakosított ellátási formák

Ápolást, gondozást nyújtó intézmények
Rehabilitációs intézmények
Átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények
Lakóotthonok

- Jogszabályi háttér: 1993. évi III. törvény (Szociális Törvény)

Bácskai A: Gondozási formák az idősellátásban - a szociális alapellátás. *Kapocs - A Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet folyóirata* IV. évf. 6. szám 2005. december

Dögei I, Kostyál L. Á, Udvari A: Idősellátás és gondozási szükségvizsgálat néhány európai országban I. *Kapocs - A Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet folyóirata* X. évf. 1. szám 2011. március

http://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CC8QFjAA&url=http%3A%2F%2Fusers3.ml.mindenkilapja.hu%2Fusers%2Fszocmunka%2Fuploads%2Fjog_1.doc&ei=Nnc8Uy_uSOoTTswbjGg&usq=AFOjCNFB8MRLEkFCPq8JT3VAmy4qiJuy1A&bvm=bv.52434380,d.Yms

http://www.palfalva.hu/szocialis_ellatasok.htm

http://hu.wikipedia.org/wiki/Szoci%C3%A1lis_int%C3%A9zm%C3%A9nyek

<http://62.77.128.221:8080/modszertan/download/kiadvanyok/tajekoztato.pdf>

http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99300003.TV

Időskorúak ápolása és gondozása

- Idősellátás: rövid- és hosszútávú gondozás és ápolás, komplex- multidiszciplináris tevékenység
- Ápolási tevékenység végső célja: egészség helyreállítása (1997. évi CLIV. törvény)
- Ápolási folyamat: 5 alappillér:
 - ❖ Felmérés
 - ❖ Diagnózis
 - ❖ Tervezés
 - ❖ Végrehajtás
 - ❖ Értékelés
- Fogászati ellátás: fogorvos mellett ápolóknak is fontos szerepük van

[-http://www.egalitas.hu/doku/20041011184716_1997cliv.htm](http://www.egalitas.hu/doku/20041011184716_1997cliv.htm)

-Dr. Takács É: Geriátriai Szolgáltatások Kézikönyve: Az idősgondozás kézikönyve, A magyarországi időotthonok és hospice-ok adatbázisával. Geriáter Service Kiadó Kft., Budapest, 2011; Szabó L: Szociális munka az idősellátásban.

[-http://szocialis-gonozo.lapunk.hu/?modul=oldal&tartalom=797473.](http://szocialis-gonozo.lapunk.hu/?modul=oldal&tartalom=797473)

[-http://www.kk.pte.hu/servlet/download?type=file&id=1095](http://www.kk.pte.hu/servlet/download?type=file&id=1095)

[-http://retrofm.hu/retro_cikk.php?id=44372](http://retrofm.hu/retro_cikk.php?id=44372)

Szociális otthonok

- Hagyományos családmódel felbomlása → dependens idősek ápolása, gondozása családon belül nem megoldható

idős családtag szociális otthonban történő tartós elhelyezése
(Szociális Törvény 67-68.)

- Ágyhoz, illetve lakáshoz kötött betegek számára megfelelő ellátás biztosított
- Intézményi ellátások: ingyenes alapszolgáltatások és költségtérítéses szolgáltatások
- Bentlakók foglalkoztatása: 2 fő forma:
 - ❖ Munka-rehabilitáció
 - ❖ Fejlesztő-felkészítő foglalkoztatás
- Szabadidős programok

Székács B: Geriátria- az idősor gyógyászata. Semmelweis Kiadó, Budapest, 2005

Fejérdy P, Nagy G, Orosz M: Gerosztomatológia- az idősor fogászata. Semmelweis Kiadó, Budapest, 2007

<http://szocialisotthon.com/>

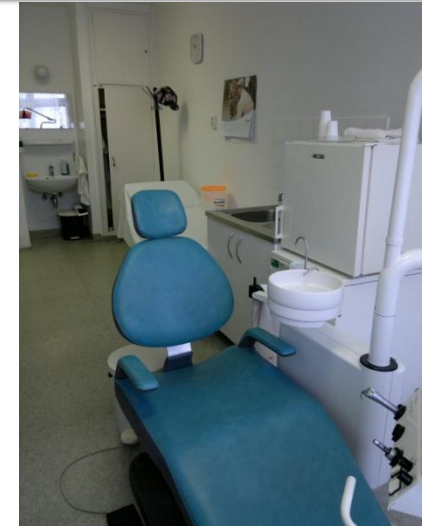
<http://www.modszertan2001.hu/welcome.php?p=26>

<http://62.77.128.221:8080/modszertan/download/kiadvanyok/tajekoztato.pdf>

http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99300003.TV

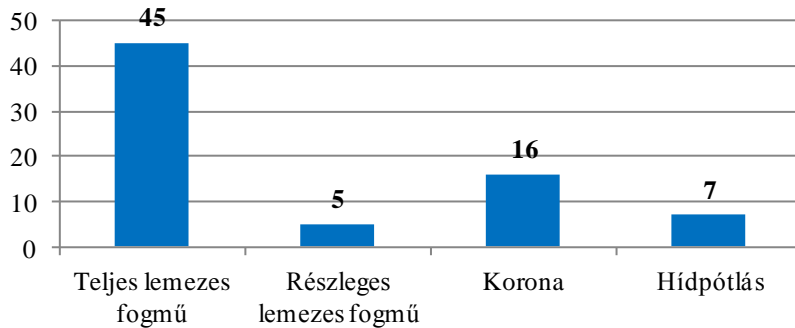
Fővárosi Önkormányzat Idősek Otthona

- XVII. kerületi, 526 férőhelyes szociális otthon
- Bentrakók számára egyéni Gondozási és Ápolási Terv
- 1990 óta berendezett fogorvosi rendelő, heti egy alkalmas rendelés
- Felmérés:
 - ❖ Maradékfog-szám
 - ❖ Koronázott fogak száma
 - ❖ Részleges foghiányok
 - ❖ Teljes foghiány
 - ❖ Hiányzó fogak pótoltsága
 - ❖ Fogpótlások
 - ❖ Fogpótlások állapota
 - ❖ Fogpótlások viselési ideje
 - ❖ Szájhygiéne

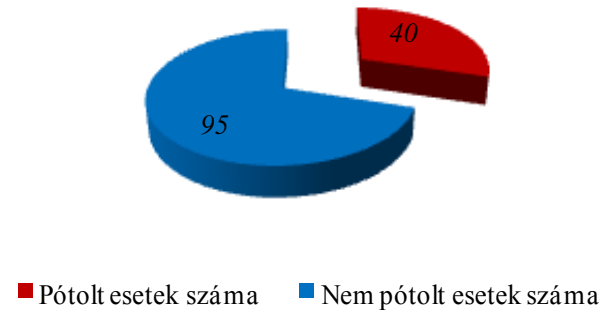

Fővárosi Önkormányzat Idősek Otthona

Fogpótlások (összesen 73)

Pótoltság

Viselt fogművek

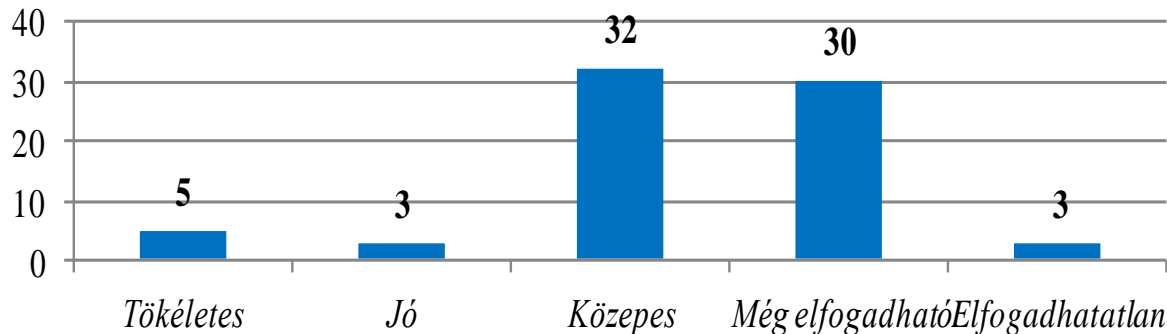
- ◆ 45 teljes lemezes fogmű
- ◆ 5 részleges lemezes fogmű
- ◆ 16 korona
- ◆ 7 hídpothás

Fogpótlások állapotja

Fogpótlások viselése

Szájhigiéne: 1

Fogművek állapota (összesen 73 pótlás)

Fővárosi Önkormányzat Idősek Otthona

Ellátási modellek szociális intézményben lakók számára

- M... zetten á

- z kötött p

- Körzeti fogászati ellátás igénybevétele- az idős bentlakók mobilizálása

- Decentrumok

Fejérdy P, Nagy G, Orosz M: Gerosztomatológia- az időskor fogászata. Semmelweis Kiadó, Budapest, 2007

http://www.tablázat.hu/dentisun_kft./mobil_elszivo_cattani_aspi-jet_7.html

<http://bestdent.en.made-in-china.com/product/wqPxvsGckZWH/China-Best-Modle-Portable-Dental-Unit-Bd-402.html>

<http://mobiledentalsystems.com/products/>

Elsődleges cél: szájhigiéne színvonalának emelése

- Az egészség a szájból kezdődik

Professzionális és egyéni szájhigiéne tisztítás

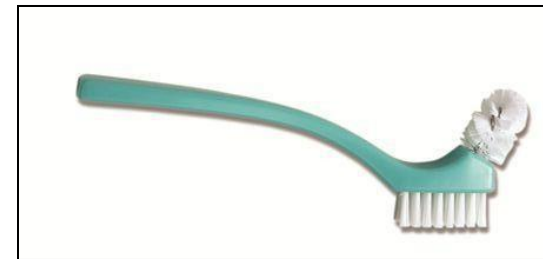
Depurálás és küretálás

Instruálás és motiválás

- Dentálhigiénikusok foglalkoztatása
- Szociális intézményben dolgozó gondozók tanítása

Gera I: Parodontológia. Semmelweis Kiadó, Budapest, 2009

Fejérdy P, Nagy G, Orosz M: Gerosztomatológia- az időskor fogászata. Semmelweis Kiadó, Budapest, 2007

<http://www.webbeteg.hu/cikkek/fogaszat/11770/rakmegelozes-es-szajhigienia>

<http://fogwellness.unas.hu/spd/10/Curaprox-CS-5460-ultrasoft-fogkefe-CS5460>

<http://fogwellness.unas.hu/spd/72/Curaprox-Mufogsor-tisztito-kefe-feher-BDC150>

<http://www.swissdent.hu/hu/fogaszat/szajhigienia-es-fogmosas/>

<http://www.dentalhigienikus.hu/component/content/article/34-demo-category/46-dentalhigienikusok.html>

<http://www.dental-express.hu/cikk/30.pdf>

ASA-rendszer

- American Dental Association által létrehozott kérdőívrendszer: American Society of Anaesthesiologists rizikócsoport meghatározás
- ASA-kritériumok által megállapított rizikócsoportok:

- ❖ I. Egészség
- ❖ II. Enyhe sz
- ❖ III. Súlyosa
- ❖ IV. Életvesz
- ❖ V. Terminál

- A fogorvosi praxis s

- ❖ I. A fogorvo
- ❖ II. A fogorvo

- ❖ III. A fogorvosi kezelés korlátozott: konzultálni kell a kezelőorvossal, kezelés előtt szigorú óvintézkedések szükségesek
- ❖ IV. Kizárólag sürgősségi ellátás lehetséges
- ❖ V. Esetleg palliatív kezelés lehetséges

ell a kezelés idejét, minimalizálni

A téma összegzése

- Idős korosztály növekedése
- Önmagukról gondoskodni képtelen személyek számának gyarapodása

szociális intézményben történő elhelyezés

- Gerosztomatológia fontossága
- Fokozott türelem és empátia
- Prevenció és gondozás jelentősége
- Legmegfelelőbb lenne: decentrumok létrehozása

„Az ágyhoz, lakáshoz kötött betegek fogászati ellátása, gondozása a fogorvoslás egyik leghálásabb, ugyanakkor egyik legnehezebb része, mert mind szakmailag, mind lelkileg igénybe veszi az ellátó fogorvost.”

Köszönöm megtisztelő

figyelmüket!